

ДОРОЖНЯ КАРТА СПОСТЕРЕЖЕНЬ НА ГРУДЕНЬ

Час спостереження	Зміст спостереження	Предмет/об'єкт спостереження	Естетичні домінанти
Початок грудня (а також упродовж усієї зими)	Зниження температури повітря (холодно, морозно); зміна висоти сонця над горизонтом	Висота сонця над горизонтом (вимірюється за довжиною тіні від гномона; тінь узимку опівдні довша, аніж була восени).	Характеристики сонця: холодне, сонне, заспане (сонце взимку світить, але не гріє)
Упродовж місяця, особливо увага — 22 грудня (день зимового сонцестояння)	Зміна тривалості дня і ночі (день стає коротший, а ніч довша; з 22 грудня день починає довшати, а ніч, навпаки, стає коротшою)	Тривалість світлової й не світлової частин доби	Призначення: світло — джерело життя рослин і тварин; скорочення світлового дня приводить до змін у їхній життєдіяльності (наприклад, створює проблеми з пошуком їжі для птахів)
Упродовж грудня	Стан неба	Небо, хмари	Колір неба: блакитний, бездонно-синій, сіро-голубий, свинцево-сірий та ін. Образні характеристики неба: радісне в ясну погоду, похмуре, заклопотане, насуплене, сердите у хмарну. Характеристики хмар: важкі, сірі, вайлуваті
Упродовж грудня	Характерні для зимової пори опади	Сніг та його ознаки	Характеристики снігу: білий, сріблястий, може бути золотистим, рожевим, фіолетовим; м'який, колючий, сухий, мокрий, пухкий, оксамитовий, липкий; спокійний або ж схвильований, зловісний, ворожий (хуртовина). Характер руху: летить, кружляє, падає, пурхає. Сніг: білі метелики, мухи, сріблясті комашки, м'які пушинки, пластівці та ін. Сніжинки: кришталеві квіти, зірочки, сріблясте мереживо, витинанки, балеринки тощо
Упродовж грудня	Притаманні зимі атмосферні явища	Іній. Візерунки на склі	Характеристики інею: білий, сухий, колючий, пухнастий, волохатий, голочки, біле хутро. Візерунки на склі: крижані картини, кришталеві квіти
Упродовж грудня	Характер земної поверхні	Земля, ґрунт; сніговий покрив, замети, кучугури	Земля без снігу: змерзла, тремтить. Сніг, що вкриває землю: пухка ковдра, тепле рядно тощо. Снігові замети, кучугури: м'які подушки, хутряні шапки, пухкі перини, цукрові гори тощо
Упродовж грудня	Характер поверхні водойм	Річка, ставок, озеро	Крига на поверхні водойм: прозора, міцна (скло, дзеркало, кришталь)
Упродовж грудня	Стан спокою в рослин	Дерева, кущі, трав'янисті рослини	Характеристики: сплять, спочивають, мріють. Гілля дерев і кущів без снігу: голе, самотнє, змерзле, нагадує плетиво. Дерева й кущі, вкриті снігом: у снігових кожухах, ошатному, оздобленому сріблом убранні, мереживних хустинах, шапках
Упродовж грудня	Стан спокою окремих тварин	Черви, комахи, павуки, плазуни, земноводні (звернути увагу дітей на їх відсутність)	Характеристики: сплять, відпочивають, набираються сил
Упродовж грудня	Особливості зовнішнього вигляду та характер поведінки осілих і кочових птахів, деяких звірів	Синиці, горобці, ворони, голуби, галки, дятли, снігурі, омелюхи та ін.; білки	Особливості зовнішнього вигляду (наприклад, у синиці жовто-синя суканка та чорна шапочка, у дятла — строкатий піджак і червоний капелюх). Особливості поведінки: рухливі, вертляві, жваві, моторні тощо; метушаться, шукають

За публікацією Лариси Присяжнюк “У вирі мистецьких фантазій зими”

в журналі “Палітра педагога”, 2019, № 6